

รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10*

A Model of Quality School Management Providing Basic
Education Based on the Four Iddhipāda Principles in
Schools Under Inspectorate Region 10

พลศักดิ์ พรหมมน, พระปลัดฮอนด้า วาฬสุโท (เข็มมา) และยิ่งสรณ์ หาพา
Phunsak Phrommon, Phrapalad Honda Vadasuddo (Khemma) and Yingsan Hapha
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: oil0320fanta@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในเขตตรวจ
ราชการที่ 10 2) สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม
หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพ
ที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10
เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา สภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.794
สภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.814 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับ
โดยพิจารณาจากค่า PNI ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนา

ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา 4) ด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล 5) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 ประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการและแนวคิดรูปแบบ 4) เนื้อหาโดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาท 4 5) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 พบว่า ผลการประเมินมีความเหมาะสม (Appropriate) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร; โรงเรียนคุณภาพ; การจัดการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the current situation, the desired state, and the priority needs in quality school management providing basic education, 2) develop a management model based on the Four Iddhipāda Principles, and 3) evaluate the proposed management model for quality schools in Inspectorate Region 10. This study employed a mixed-methods approach, utilizing questionnaires, semi-structured interviews, and model evaluation forms. The sample consists of 395 participants. The reliability coefficients (Cronbach's Alpha) for the questionnaire were 0.794 for the current situation and 0.814 for the desired state. Statistics used mean and standard deviation, and content analysis.

The results revealed that:

1. The overall current and desired state mean of quality school management in schools under Inspectorate Region 10 was found to be at a high level. To prioritize areas requiring urgent development, the PNI modified values were considered, ranking the key areas as follows: 1) development of educational infrastructure, 2) development of teachers and educational personnel, 3) promotion of participatory development, 4) development of digital technology and innovation, and 5) enhancement of student quality.

2. The model of quality school management providing basic education based on the Four Iddhipāda Principles in schools under Inspectorate Region 10 should consist of: 1) the model's name, 2) the objectives of the model, 3) the principles and conceptual framework of the model, 4) integrated content based on the Four Iddhipāda Principles, and 5) the expected outcomes.

3. The evaluation of the model of quality school management providing basic education based on the Four Iddhipāda Principles in schools under Inspectorate Region 10 found that the model was highly Appropriateness, Feasibility, and Utility, with an overall mean rating at the highest level.

Keywords: Management Model; Quality School; Educational Management

1. บทนำ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาเพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย แนวพระบรมราโชบาย 4 ประการ คือ ประการแรก การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ประการที่สอง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ประการที่สาม การมีงานทำมีอาชีพ และประการสุดท้ายคือการเป็นพลเมืองดี กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับทุกระดับทุกประเภทรวมถึงการกำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ประชากร ทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับที่บัญญัติไว้ใน พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โรงเรียนคุณภาพเป็นเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพและมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่เป็นรูปธรรม และทำทลายความสามารถของผู้บริหาร ความสำเร็จของการมีโรงเรียนคุณภาพจะช่วยลดและขจัดปัญหาวิกฤตทางการศึกษา เช่น คุณภาพสถานศึกษาที่แตกต่างกัน คุณภาพผู้เรียนที่มีมาตรฐานไม่เท่าเทียมกัน ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นความมุ่งมั่นของกระทรวงศึกษาธิการ ในอันที่จะให้โรงเรียนคุณภาพดำเนินการได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนับเป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษา ให้มีคุณภาพและมีความเสมอภาคทางการศึกษา ที่เกิดขึ้นตั้งแต่รากหญ้าของการจัดการศึกษาโดยลดความแตกต่างของการจัดการศึกษา (อรุณ จันทวานิช, 2547) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยึดจุดนี้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมกันพัฒนา

ประเทศ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้จะใช้ความรู้ คุณธรรมของผู้มาแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียน และอาศัยผู้นำสถานศึกษามืออาชีพ (เอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2562) ผู้บริหารต้องใช้หลักคุณธรรม ซึ่งพระธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงหลักความสำเร็จ เรียกว่า อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2543) นอกจากนี้ ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่กล่าวถึงธรรมแห่งความสำเร็จ คือ อิทธิบาท 4

โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 10 ได้รับมอบหมายนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินการขับเคลื่อนพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณภาพให้บรรลุตามเป้าหมาย คุณภาพการศึกษา จึงเป็นประเด็นสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้สำคัญสำหรับความพร้อมของคนในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพในทุกมิติ มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) โรงเรียนที่มีคุณภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารจัดการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม แต่ผลจากการปฏิรูปการศึกษาไทย พบว่า มีโรงเรียนจำนวนมากที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีการขาดแคลนครูในเชิงปริมาณและคุณภาพการบริหารขาดประสิทธิภาพและไม่สนใจให้เกิดการแข่งขัน มีการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) และผลการทดสอบคุณภาพนักเรียนไทย โดยองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ที่แสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถเตรียมคนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยยังปรับไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (วิทยากร เชียงกูล, 2553, หน้า 85) ปัญหาด้านคน พบว่า เด็กและเยาวชนมีสภาพครอบครัวที่แตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งขาดแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต มีจำนวนครูไม่เพียงพอ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน และขาดขวัญและกำลังใจ รวมทั้งผู้ที่มีความสามารถไม่เลือกประกอบอาชีพครู (จิระพรรณ ปุณเกษม, 2563, หน้า 84) ปัญหาด้านโครงสร้าง พบว่า จากความหลากหลายของสถานศึกษา ที่มีความแตกต่างกันทั้งขนาดของสถานศึกษา จำนวนนักเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนลักษณะภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ทำให้พื้นที่ที่มีบริบทต่างกันย่อมมีวิธีการปฏิบัติโดยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกัน เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิผลในการนำการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกัน (จิระศักดิ์ ออบาย, ทินกร ชัมพงษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน, 2564, หน้า 89-99) ปัญหาด้านวิชาการ พบว่า ด้านที่มีค่าปัญหาสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (สุภา

คงบุงคล้า, 2561, หน้า 58-68) ปัญหาด้านเทคโนโลยี พบว่า มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรกำหนดนโยบายการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชนในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้สื่อสารสนเทศเป็นแหล่งความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน ปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดำเนินงานของโรงเรียน คือ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนอกโรงเรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจมากจนไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ประจำวัน (วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2553, หน้า 56-65)

การบริหารโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 เน้นการแข่งขันด้านวิชาการเพื่อชื่อเสียงมากกว่า การอบรมศีลธรรมจนขาดอัตลักษณ์การศึกษาท้องถิ่น อยู่ภายใต้ต้นนโยบายการศึกษาของรัฐที่ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วม นโยบายการบริหารและผู้บริหารไม่มีความต่อเนื่อง ขาดแผนพัฒนาที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน มีการยึดมั่นในโครงสร้างแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา ขาดการสนับสนุนงบประมาณและสวัสดิการอย่างเพียงพอ (ดารณี เจริญรัชต์ภาคย์, 2562) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขาดการบริหารงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผลการจัดการศึกษาขาดคุณภาพและมีปัญหานานัปการ

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของโรงเรียนในเขตตรวจราชการ ที่ 10 ได้เล็งเห็นปัญหา และสิ่งที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 เพื่อให้การบริหารโรงเรียนมีคุณภาพ งานทุกระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้เป็นรูปแบบเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหาร

โรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนคุณภาพ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา 4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณภาพตามหลักอริยบท 4 ในเขตตรวจราชการที่ 10 สถิติที่ใช้ $\bar{X}$, S.D., PNI_{modified} เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2,101 คน และครูผู้สอน จำนวน 26,900 คน รวม 29,001 คน จำนวน 2,101 โรงเรียน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 366 คน รวม 395 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (1967) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 3) การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามมาตรวจสอบคุณภาพ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา สภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.794 สภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.814 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงและสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google forms 4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google forms และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพตามหลักอริยบท 4 ในเขตตรวจราชการที่ 10 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการแปลผลจาก

แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตตรวจราชการที่ 10 ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) คือ $PNI_{Modified} = (I-D)/D$ โดยที่ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง I = Importance หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด (สภาพที่พึงประสงค์) D = Degree of Success หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน)

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่สอดคล้องกันและข้อมูลขัดแย้งกันออก วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis Techniques) เพื่อนำผลการวิจัยมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 4 ยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 นำผลการคำนวณค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เพื่อหาความต้องการจำเป็นและเลือกค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ที่มีค่ามากกว่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เหลือของความต้องการจำเป็นในแต่ละข้อเป็นค่าที่แสดงถึงความต้องการจำเป็น ต้องพัฒนาและเรียงลำดับความสำคัญตามประเด็นความต้องการจำเป็น โดยเปรียบเทียบค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ จากมากไปหาน้อย และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับรูปแบบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 5 สันทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน (Focus group Discussion) เป็นการอภิปรายสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปสังเคราะห์องค์ประกอบของเนื้อหาตามร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 ตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียน

ในเขตตรวจราชการที่ 10

ขั้นตอนที่ 8 ปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 ฉบับสมบูรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา ด้านพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญ โดยการระบุนความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องการได้รับการพัฒนาก่อน พบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา อันดับ 1 รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา ด้านพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าว มาพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10

2. การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 ควรประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการและแนวคิดรูปแบบ 4) เนื้อหาโดยบูรณาการตามหลักกติกาบัตร 4 5) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักกติกาบัตร 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 ความเหมาะสม (Propriety Standards) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา โรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น ในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูในห้องเรียน เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนมีการเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา โรงเรียนมีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันอย่างพอเพียงและคุ้มค่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการประเมินความพึงพอใจภาพความสำเร็จของคุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายในและภายนอกสถานศึกษาและมีการนำเสนอวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสาธารณชน ผู้บริหารโรงเรียนเน้นคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ โดยพัฒนาบุคลากรให้บุคลากรแสดงศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเพียงพอ ยกย่องเชิดชูเกียรติให้รางวัลกับครูที่มีผลงานดีเด่น สอดคล้องกับขวัญจิรา จำปา (2566) ว่าการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหลายวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาแนวทางการบริหาร

โรงเรียนคุณภาพ สังเคราะห์เอกสาร ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนปลูกฝังครูและบุคลากรให้มีวัฒนธรรมแห่งรัก รั้งใช้และเอื้ออาทร โดยตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ วางนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม การตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งควบคุมติดตามและประเมินผลงาน ผู้บริหารโรงเรียนประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการเพื่อตรวจสอบปัจจัยที่ตอบสนองหรืออุปสรรคต่อความคาดหวัง และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงระบบการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับบุญส่ง งามอาจ, เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ และคันธทรัพย์ ชมพูพาทย์ (2565, หน้า 544-559) ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กของรัฐ มีปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สังเกตได้จากกระตมทรัพยากร วางแผนกำหนดนโยบาย และติดตามประเมินผล ด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางระบบการวางแผนการใช้งบประมาณ พัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงบประมาณ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการนำเสนอผลงานด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผลงานนักเรียน สอดคล้องกับทรงพล เจริญคำ (2566, หน้า 343-359) ว่าการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพนักเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบออนไลน์ 2) การพัฒนาคุณภาพครู 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ 4) การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 5) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นักเรียน ป.6 ม.3 ม.6 มีผลการทดสอบ O-net ผ่านเกณฑ์ตามที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กำหนด และมีผลการเรียนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มและทุกประเภทชัดเจน ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทักษะความสามารถการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมีการนำผลการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ มาดำเนินการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการบริหาร กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ Ingrid (2001) ว่าโรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย บูรณาการภาษาต่างประเทศมาใช้ในการสื่อสารในชั้นเรียน ควรจัดอบรมครู

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการได้ตรงตามหลักสูตรสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของโรงเรียน สอดคล้องกับ Hidalgo, & Hernández (2001, pp. 273-281) ว่าตัวชี้วัดการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลของการจัดการคุณภาพโดยรวมในด้านที่ดีของวัฒนธรรมโรงเรียน การลาออกของนักเรียนมีระดับต่ำ วิธีการเป็นระบบ การมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าขององค์การ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารโรงเรียนควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ วางนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม รวมทั้งควบคุม ติดตามและประเมินผลงาน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มและทุกประเภทชัดเจน ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทักษะความสามารถการเรียนรู้

2.2 โรงเรียนมีการนำผลการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ มาดำเนินการพัฒนาปรับปรุง กระบวนการบริหาร กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำในการนำนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 10 โดยการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา. เข้าถึงได้จาก <https://data.bopp-obec.info/emis/>
- ขวัญจิรา จำปา. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จิรพรรณ ปุณเกษม. (2563). การพัฒนาครูและการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนในการศึกษาในประเทศไทย สิงหาคม 2562-กรกฎาคม 2563. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระศักดิ์ อบอวย, ทินกร ชอัมพงษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *Education Journal, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University*, 4(2), 89-99. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/250040>
- ดารณี เจริญรัชต์ภาคย์. (2562). การศึกษาเอกชนในการฝ่าวิกฤตการศึกษาของชาติ. ใน *เอกสารประกอบการบรรยายการประชุมสัมมนาประจำปี 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- ทรงพล เจริญคำ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(2), 343-359. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/259004>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- บุญส่ง งามอาจ, เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ และคันธทรัพย์ ชมพูพาทย์. (2565). องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กของรัฐ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(46), 544-559. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/258863>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *ธรรมะกับการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- วิทยากร เชียงกูล. (2553). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552 บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. (2553). เพื่อกล่อมเกลานักเรียนให้เป็นคนดี เก่ง เป็นสุข และมีชีวิตเพื่อผู้อื่น. ใน *การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย สิงหาคม 2552-กรกฎาคม 2553*. กรุงเทพฯ: สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวภา คงบุ่งคล้า. (2561). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการและแนวทางแก้ปัญหาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์*, 5(1), 58-68. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/article/view/157617>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำรุง จันทวานิช. (2547). *แนวทางการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: น้ำพริกหวานกราฟฟิค.
- Hidalgo, M. C., & Hernández, B. (2001). Place Attachment: Conceptual and Empirical Questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21(3), 273-281. <https://doi.org/10.1006/jevp.2001.0221>
- Ingrid, P. (2001). *Going global: Preparing our students for interconnected world*. Dissertation Abstracts International.

